

na příště (12. 4.):

Fischerová, Anna: Žena akademicky vzdělaná – v podobě otištěné ve Studentské revui ([moodle](#)), ve sb. Žena text nebyl vůbec...

Fischerová, Anna: Selma Lagerlöfová ([moodle](#))

Fischerová, A.: Ženské studium v Oxfordě. *Ženský obzor* 10, 1910/1911, č. 3, únor 1911, s. 68–72.

Fischerová, Anna: Dojmy z Anglie. *Ženský obzor* 10, 1910/1911, č. 6, [červen] 1911, s. 161–165.

Fischerová, Anna: *Antika anglických romantiků. Několik poznámek.* Hradec Králové, vl. n. 1911 ([moodle](#))

* Walter Pater: *Dojmy a myšlenky Maria Epikurejce. Román*, přel. **Anna Fischerová**, doslov napsal Miloš Marten. Praha, Kamilla Neumannová 1911 (rec. Čas 25, 1911, č. 12. 11., s. 4–5)

Fischerová, Anna: Dojmy z Anglie. *Ženský obzor* 11, 1912, č. 1, leden, s. 23.

+

dopisy Otokaru Fischerovi

22. 7. 1907 – Sabina Ali – s. 81, 82

8. 12. 1908 – Kristýna Dvořáčková – s. 76, 77

nedat. – Gabriela Chomyková – s. 89, 90

nedat. – Babeta Jílková – s. 91, 92

nedat. – Mt – s. 93

2. 3. – Denisa Kochová – s. 94–95

19. 5. 1909 – Michaela Kvasnicová – s. 96, 97

nedat. + 2. 2. 1909 – Marie Marešová – s. 98, 99

9. 11. + nedat. – Elizabeth Wagebaertová – s. 101, 102

11. 10. + nedat. – Kateřina Zajíčková – s. 106, 108

Ženský Klub Český

Praha II., Jungmannova třída 7.

Středisko ženského hnutí českého.

Kancelář — bezplatné ústní i písemné (známka na odpověď) zprávy a rady v otázkách ženy zajímavějších.

Knihovna Ženského hnutí přístupna členům i nečlenům. Obsahuje spisy původní i přeložené o ženské otázce, o emancipačním hnutí, profily vynikajících žen, a j.

Knihovna spolková — přes 2000 svazků.

Čítárna bohatá přístupna členům zdarma, nečlenům za mírný poplatek od 9—8, v neděli a svátek 9—11.

Přednášky.

Debatní večery.

Koncertní a zábavné večery.

Vycházky.

Kursy moderních jazyků.

Kursy dovedností — šití šatů, prádla, malby a pod.

Besídky dívek škole odrostlých — odpoledne v neděli

Sál pronajímá se k přednáškám, hudebním zkouškám, spolk. a přátel. schůzkám a pod.

Ložnice pro návštěvnice Prahy — vzdušné, útulné a levné.

Jídelna celý den přístupná. Kuchyně domácí.

NAŠE SNAHY.

PUBLIKACE ŽENSKÉHO KLUBU ČESKÉHO.

II.

ŽENA

Nákladem Ženského Klubu Českého. — Tiskem Edvarda Leschingra
v Praze, Vodičkova ulice č. 34.

[1908]

Úvod.

Ženský Klub český uspořádal v r. 1906-7, dále 1907-8 dvě řady přednášek, jichž předmětem byla *Ž e n a*. Žena nositelka života, družka mužova, pracovnice, *člověk* — o které však dějiny a zkušenost dneška svědčí, že takto nebyla a není chápána, že často ani sama sebe v těchto pojmech nehledá.

Bylo třeba projíti cestou dějin a vyvážit z nich, jak se žena ve společnosti vyvíjela, a jak zase zpětně na společnost působila. Bylo nutno provést ji dále různým zaměstnáním v rodině i mimo ni. Jen tak dostaly jsme celkový obraz — a o ten právě šlo — dosavadního vývoje života ženina s jeho stinnými i světlými stránkami. Teprve na tomto základě možno pracovati soustavně dále k zlepšení života žen: odstraňovati překážky, jež ženu v přirozeném vývoji zdržují nebo zcela ji se správné cesty srážejí, osvětlovati tuto cestu, buditi chuť v ženách k její sledování, pomáhati, aby na ní vytrvaly.

Jest jisto, že mnohé chyby, které ženám dneška se právem vytýkají, jsou jen výsledky nepřirozeného nátlaku se strany společnosti. Slova J. S. Milla: »Co se nyní nazývá *p ř i r o z e n o s t í* žen, jest věcí naprosto umělou, výsledkem násilného potlačování v jistém směru, nepřirozeného podněcování ve smě-

ru jiném«, nepozbyla dosud platnosti. Ale ženy, aspoň ve značném již množství, chápou, že musí s a m y přiložiti ruku k dílu a že p o z n á n í s t a v u věcí je prvou prací na cestě nápravy.

Nuže, přednášky chtěly přiblížiti toto poznání v kruzích širších, chtěly také nastíniti snahy dnešních žen. Chtěly mimo to vzbuditi s e b e v ě d o m í v ženách, ukázati, že i ony musí sledovati hlasu svého nitra, že musí k tomu míti odvalu, chtějí-li vybudovati zdravý vlastní život. Neboť třeba jest dnes cesta vnitřní pohodlnosti a úzké působnosti veřejným míněním pro ženu schvalována, zdánlivě přízniva, jest ve skutečnosti vydlážděna špatně tajeným pohrdáním ženou, galantností pochybného rázu a falešné pósy a svlažována slzami životem ubitých a naplněna vzdechy těžce trpícího, utlačovaného lidství dnešních probouzejících se žen.

Vydáváme přednášky tiskem proto, aby v prvé řadě členky mimopražské a dále ženy všech vrstev měly příležitost projíti cestou našeho hledání, poznání a snah za lepším životem ženy vnitřním, pravdivým a po všech stránkách důstojným člověka! *)

*) Kniha obsahuje I. řadu 7 přednášek. Další byly: Žena řemeslnice, Žena obchodnice, Žena v státní službě, Soukromá úřednice, Soukromá učitelka, Žena akademicky vzdělaná, Malíčky různých dob, Pole ženské práce.

OBSAH.

	Str.
Úvod	3
<i>Ph. dr. Olga Fischerová-Šrámková</i> : Žena ve starověku	5
<i>Prof. Honzáková</i> : Žena ve středověku a v renaissanci	31
<i>Františka Plamínková</i> : Moderní žena	55
<i>Ida Uchytílová</i> : Moderní žena provdaná	89
<i>Marie Vítková</i> : Žena v povolání učitelském	103
<i>Karla Machová</i> : Žena dělnice	135
<i>Marie Gebauerová</i> : Žena umělkyně	145

ROČNÍK IX.

1910.

ČÍSLO 6.

ŽENSKÝ OBZOR.

REVUE ČESKÝCH ŽEN.

Redaktorka: A. ZIEGLOSEROVÁ.

Hlavní spolupracovnice: Žofie Šebková-Pohorecká.

Účetř pošt. spořitelny čis. 111.650.
Telefon v Praze čis. 149|IV.

Otiskování článků i lokálek dovoleno
jen při náležitém udění pramene.

JOS. KLUMPARTOVÁ:

Kdo jsou industrialní učitelky?

Na tuto otázku dává zajímavou odpověď v 5. čísle roč. XIV. „Školy našeho venkova“ pan Ad. Šustr, učitel, tedy člověk, u něhož dala by se předpokládati znalost věci a skutečných poměrů. Kdo nevěří, že cituji správně, přečti si pro-

rají místo. Komu? Učitelům, bohudíky, nemohou, neboť těm jsou pojmy „hladce a obrace“, „nahodit, přehodit, tři spojit“, „díрка na díрку, sloupek na sloupek“ atd. španělskou vesnicí; tož tedy jejich manželkám... Obávám se, že v brzku objeví se některá vynalézavá hlava z řad pp. kolegů, že i třetí kategorie učitelek veřejnoškolských, pě-

gianté, kterou všestranně čtením
k ní samy dosti nesměle spějeme. Kři. Hr.

Poměry na lyceu v Hradci Králové.

Jest úžasným zjevem, jak naše škola pohlíží šosácky na styky studentů a děvčat, jež skoro všude zakazuje a tím jaksí za nemravné prohlašuje. Na radě ústavů i po připuštění dívek k hospitaci nebylo studentům dovoleno se svými kolegyněmi ani ve škole ani mimo školu se stýkati. Škola vychází tu z úplně nepokrokového stanoviska a znemožňuje, aby mezi mládeží obou pohlaví vznikl nový ušlechtilý poměr. O nějaké mravní výchově na střední škole nemůže se při tom mluvit, neboť tímto způsobem dosahuje se právě opaků. Zajímavé jest, že nejhorší poměry v tom ohledu panují na dívčích lyceích, kde se studentkám styk se studenty přísně zakazuje. Tak na dívčím lyceu v Hradci Králové vydán byl již několikrátě zákaz »choditi s muži«. Jistá prof. (emancipovaná dáma!) podala zajímavé odůvodnění: »Děvčata prý přijdou o dobrou pověst« a »hoši, kteří s nimi chodí, si je stejně nevezmou!« To je přímo vrchol šosácké výchovy. Jediný důvod styku děvčat s muži je naděje na sňatek? To jest tak stanovisko ctihodných matek, na něž se dnes díváme jako na starožitnosti. Ale ještě více přivedl nás v údiv Dr. O. Wagner, ředitel hradeckého lycea, muž, který jest jinak širší veřejnosti znám jako propagator dívčího školství a koedukace a pracovník v ženské otázce. Pan ředitel nejen že vydává zákazy choditi se studenty a s muži vůbec, ale učinil ve škole i tento výrok: »Nic tak nehyzdí mladé děvče, jako styk s mladými muži!« Něco podobného zdá se přímo neuvěřitelné. Myslím, že by si veřejnost pokroková a zvláště kruhy, zajímající se o ženské hnutí, měly takových poměrů více všimati. Dnes, kdy ženské hnutí se stává něčím samozřejmým, musí i ve výchově mladé generace býti patrný jeho důsledek. A na ženských školách, jež ženské hnutí stvořilo, nesmí býti pěstěn separatism.

O. Sommer.

prof. W. S. O. jihočeských promluví
Návrat do Tábora, kdež bude přátelský v
čirek.

Zajímavý program bude doplněn třídenní cestou po českém jihovýchodu, v následujícím pořadí: Tábor, Pelhřimov, Červ. Řeč. Želiv, Pacov, Ml. Vožice, Zlatodol, Roud. Blaník, Vlašim, Benešov. Výpravu pověřil prof. K. Moudrý, cand. prof. Pakosta a R. Rosol, velmi krásným krajem, dosud ale neznámým, což je tím lákavější, že celá cesta dá se strávit a noclehy nebude přetřívati 20 K. Nutno se přihlásiti již nyní u sekretariátu české strany pokrokové, Praha, Malé náměstí.

II. Po tomto zájezdu na český jih, speciálně probere otázka jihočeská, uspořádá Studentská organizace č. str. pokrokové sjezd v Chrudimi ve dnech 30. září až 2. října t. r. Jeho program: 1. Pokroková mládež její organizace. 2. Strana pokroková a mládež: a) soukromé úřednické a obchodní dorost. 3. Dnešní stav studentstva: a) veřejný život vysokoškolského studentstva b) střední škola. 4. Umění v životě. 5. Pohlavní poměr mladých mužů a žen a lečenské styky mládeže. Na sjezdu se schůzi se promluví o pokrokové politice.

Zvláště můžeme býti zvědaví na sjezd v nichž se jedná o stycích a životě mládeže ať studentské či nestudentské.

Zvláště naše mladé ženy upozorněny tyto sjezdy, ať dívky samostatně v Praze ať studentky.

Po smutných zkušenostech úpravy společných záležitostí a veřejných je nutno, abychom i studentky upozornili na oba sjezdy. Doba je zcela příhodná, o opatření je dostatečně postaráno a východ vyslal tolik studentek a do světa, a zaslouží tedy, aby přišly a se svými kolegy pracovaly tak často stála žena sama. Dobrá vůle a rozumění, pak trochu smělosti předpokladů bude dobře odměněno.

54 0 1205

ZENSKÝ OBZOR

REVUE ČESKÝCH ŽEN

REDAKCE A ADMINISTRACE: KRAL VINOHRADY ŘIPSKÁ UL.

3 D. I POSCH.

ŽENSKÝ OBZOR

REVUE ČESKÝCH ŽEN

ROČNÍK X.
1911.

VYDAVATELKA A REDAKTORKA:

A. ZIEGLOSEROVÁ

MAJITEL:

JAN ZIEGLOSER

KNIHTISKÁRNA JOS. B. ZÁPOTOČNÝ V ROKYCANĚCH

Roční předplatné 5 K., s literární přílohou
1 K. 20. číselky z celkové výše 6 K., s literární přílohou 7 K.

Nákladem »Ženského Obzoru«
vyšlo: EDUARD BÉM:

Svoboda ženy.

Cena 20 hal., poštou 25 hal.
dlužno zapřaviti předem v po-
štovních známkách.

Na práci tuto upozorňujeme
každou inteligentní ženu, zvlá-
ště pak učitelku, úřednici atd.

iny prosíme...

arma velký obrázkový
ky tkalcovské, jakož
prádla výbavového
české firmy

LELEK,

la, Lázně Bělohrad,
še.

OBSAH.

Clánky.	Str.	Str.
Ročník X.	1	
Úspěch v boji za rovnoprávnost žen	65	
Dr. Berkovcová: O lyceích	100	
Bor Jan J.: Berta Šiblová	16	
Brambergrová Marie: Ženy, jež psaly memoiry	12, 43, 76, 105, 134, 170	
Dr. Ewald O.: Žena ve filosofii a v umění. Přel. O. S.	290	
Dr. Fischerová A.: Ženské studium v Oxfordě	68	
— Dojmy z Anglie	161	
Hamiltonová Cicely: Manželství jako obchod	81, 136, 174	
Handzel Karel: Polská žena	226	
Paulina Kuczalska-Reinschmidt.	289	
Marie Rodziewiczówna	307	
Irwinová Markéta: Veřejná činnost žen v Anglii	230	
Jez.: L. N. Tolstoj	2	
Klumpartová Jos.: Expertino Proto	132	
— Mladá dívka, pravda, oblamování jazyka, dobrodini a srdečnost	198	
Industriálky a coelibát učitelek ve sněmu zemském	257	
Knittl Zdeněk: Ženy a hudba	40	
— Za světlem hygieny	245	
Lukavský Jos.: Divadelní ženy	24	
Maliřová Helena: Dva velké dny srpnové	205	
Moudrá Pavla: K článku „Dojmy z Anglie“	202	
A. Novotný: Význam abstinence	263, 303	
Plamínková Fr.: Minerva	34	
— Ženská rada česká	129	
Pohorecká Zofie: Ženské postavy v díle Julia Zeyera	165	
Pražák Fr.: Česká žena ve Slezsku	175	
— Význam Drtinův v české otázce ženské	238	
Steiner B.: Sapfo	296	
Stránská Olga: Třídění duchů	23	
— Kdo je kompetentní řešit ženskou otázku	33	
— Politická práce žen	73	
— Mužský důvtip	103	
Středa J. K.: Kriminálníka žen v Rakousku	232	
Úmrtnost kojenců	264	
Sýkora Josef: Ženská otázka mezi dělnicemi	97	
Tuček Karel: Ženská otázka před půl stoletím v Čechách	200	
Turnerová Tereza: Božena Němcová	5	
— Volný člověk	193	
— Hermann Bahr	83	
Wachtlová Mark.: Důležitý předmět vyučovací	72	
Z. J.: Sjezd slovanských novinářů v Bělehradě	208	
Básně.		
J. S. Machar: Pan Hynek ze Švamberka. J. Nerudovi. Meditace	4	
Oldř. Sedlmayerová: Jak zpívá touha	45	
Jos. Lukavský: Trosečníci	46	
Stanislav Popelka: Sfinx	83	
Marie Syrová: Spí země	83	
Magda Bilá: Vzpomínky	106	
Karel Toman: Píseň	205	
Jaroslav Rampach: Vzpomínka na Jos. Suka	236	
Belletrie.		
Abigail H. Horáková: Zrcadýlko	16	
Feuilletony.		
Petr Altenberg: Nové zahrady. Piji čaj (Přel. Pav. Wenigová.)	34	
Abigail H. Horáková: Náš Pepa	258	
Helena Maliřová: U „Assassinů“	66	
Tereza Turnerová: První pozdrav jara	98	
Pavla Moudrá: Don Juan a Casanova	130	
Juditha Gauthierová: Čínské básničky v próse (Přel. Bytinská.)	162	
Toskánské ríspetty. Toskánské stornelly. (Přel. Bytinská.)	163, 290	
Magda Bilá: Podzimní večer	194	
Ph. C. Kamila Spalová: Porýnskem	226	
Obzor literární a umělecký.		
Sešit i. Památka K. H. Máchy	18	
Klub českých umělkyň	18	
„Z přítomnosti“, od Nory Hauskové (Tereza Turnerová)	19	
Divad. zprávy. Maliř Beneš Knüpfer	10	

Dr. A. FISCHEROVÁ:

Ženské studium v Oxfordě.

Je-li těžko stanoviti určitý typ ženského studia v Německu platí to zvýšenou měrou pro Anglii. Princip decentralisace, kterýž ovládá celý anglický život, činí velmi obtížným vytčení nějakých všeobecně platných znaků, a proto nesmí býti tento nástin ženského studia v Oxfordě pokládán za charakteristiku práv a postavení akademicky vzdělaných žen ve Velké Británii vůbec. Některé vysoké školy anglické, třeba universitní kolej londýnská, universita v Dudhamu, pak v Dublině a university skotské dávají ženám s rovnocenným vzděláním stejná práva s posluchači a jsou svým zřízením i životem bližší universitám na pevnině, než vysoká učení v Oxfordě a Cambridgi, která si nejuplněji zachovala svůj »ostrovní« charakter, a mají svůj staletou tradici posvěcený prestiž, který v očích Angličanů je staví nad všechna jiná učiliště.*) Ženské studium ovšem této staleté tradice nemá, nesouvisí nikterak s historií university, a je těžko zodpověděti otázku, bude-li kdy s ní spojeno, v tom smyslu totiž, že by ženy mohly býti členy university, státi se tím, čemu my říkáme »rádná posluchačka«. Dosud nemohou a-

*) Není třeba, abych zde mluvila o zvláštním rázu anglické university, ježto o něm informují články p. dra. Chudoby v „Novině“.

ni v Oxfordě ani v Cambridgi, jsou sice připuštěny ke zkouškám, k většině přednášek, ale nemohou nabýti univerzitních hodností ani práv s nimi spojených. Nezdá se, že nejbližší budoucnost mnoho podstatného na věci změní, ač právě poslední dobou provedena jakási reforma, již možno pokládati alespoň za formální uznání se strany university, jehož dosud nebylo. Neboť dosud byla správa a dozor nad ženským studiem úplně ponechána »spolku pro ženské vzdělání«, »Association for the Education of Women« — jehož přičiněním byl koncem let sedmdesátých ženám povolen přístup k přednáškám a zkouškám. Nyní však po Novém roce, zahájil svou činnost sbor, složený z profesorův a z členů zmíněné »Association«, — a jemu podléhají nyní všechny záležitosti, týkající se ženského studia.

Posluchačky tvoří vlastně jakous obec pro sebe, jsou nově přichozí, jež však jsou organisovány úplně po vzoru institucí, jež tu našly hotovy. Jako studenti bydlí v kolejích, tak mají i studentky své koleje,*) jež však ničím nepřispívají k malebnému, historickému rázu města, pro který právě mužské koleje, většinou na sta let staré, jsou tak významné. Takové ženské koleje jsou čtyři: Lady Margaret Hall, St. Hughes, Somerville-College, St. Hilda's Hall. Vedle toho má Oxford

*) Ve smyslu právním a historickém to ovšem koleje nejsou.

puklé srdce jsou sice básnickou příkrasou,

proti Cam
Students, k
tované v r
sionátech)
ovšem pře
lí v Oxfo
zejména
jen krátě
boť v ka
jen ty p
čas pob
sojova
někde s
pobytu
mány
ných
počítá
unive
chači
trien
a pa
učili

pat
pra
pre
nir
to
or
te
ní
k
le
f

sky k ní. A byl odsouzen k smrti. Bez p
sy bez gesta klidný a korektní krážel na

také nejsou studentky členkami studentských korporací (až na několik výminek, třeba v universitním americkém klubu a snad v některých odborných spolcích). Většinou mají své vlastní organizace. Při tom však by bylo nesprávné si představovat, že by snad žily nějak klášternicky, úplně oddělené od světa, naopak, mají tolik možností společenského styku jako jinak málokde. Býti studentkou — a hlavně v některé z kolejí — býti posluchačkou urč. oboru, znamená zároveň jakés navázání styků, především v domech profesorů, — podobně asi jako v Německu, jenže takových styků bývá ještě mnohem více. Ale rozhodně se v Oxfordě a v Anglii vůbec nehledí na studentku, jako dosti často ještě «na pevnině», — kde, zdá se mi, jako by stále bylo hledání nějakého nového stylu — a kde snad mnohým tímto stylem připadá způsob života i chování à la Bohémé, nebo revolucionářství či co podobného. Pojmy studentky a dámy bývají často kontrastovány. Anglická studentka slučuje oba tyto prvky. Při tom však třeba připustiti, že anglický pojem dámy se snad liší od našeho, tím, že se srovnává s mnohem větší samostatností myšlení i jednání. A překvapovaly-li mě Angličanky, tedy právě svou určitostí a sebevědomím při úplně taktním a harmonickém chování, jako by již byly vyrůstaly v ovzduší svobody a byly zvykly klásti svou osobnost, svůj úsudek jako hodnotu už uznávanou i společensky, o níž netřeba sváděti stále boje. Respektování ženské individuality se strany mužů, jak v rodině, tak ve společnosti, patří právě ke charakteristickým rysům anglického života, — bylo by nesprávné činiti z taktiky suffražetek zpětné závěry o despotismu, proti němuž je se anglické ženě vzpírati. — Snad také dává nerovnoprávnost žen v Oxfordě tomu, co jsem právě řekla o uznávání jejich schopností a jejich práce, zdání paradoxa. Ale v onom vyloučení žen z akademických hodností je cítiti mnohem spíše anglický konservatism, úzkost z porušení starých tradic, lpění na některých formálních předpisech, než apriorní vyvyšování mužského intelektuálního aristokratismu proti inferioritě a kulturnímu plebejství ženy. Ostatně, ozvalo se mnoho hlasů nelíbené příz-

ně a sympathie pro uznání studentek universitou — a to z řad professorstva samotného. — S druhé strany zase si ženy vedou vlnně v otázce svého zrovnoprávnění. Jedním z nejzávažnějších činitelů, který zdržuje rozřešení této otázky, je však snad okolnost, že ženy, nabyvše universitní hodnosti, by měly také právo hlasovati ve sborech, jež vedou záležitosti universitní a tím by nabyly vlivu na správu staroslavného učení. A kdož ví, jak by se časem poměry utvářily.

Přes to, že de iure jsou studentky vlastně cizinkami na universitě, věnuje se jim více pozornosti, mají více příležitosti se poraditi a otázati, než u nás — v celém směru jejich výchovy i vzdělání je již tradice, nejsou v stadiu probíjení se a hledání cesty. Především se jim dostává výhody — alespoň myslím, že je to výhoda — které poskytuje oxfordský system. Jeho základem je t. zv. «cloacimg», totiž privátní vyučování se strany profesorů, jež bývá pokládáno za důležitější, než semináře a přednášky. Každý skoro má svého «tutora», professora nebo professorku (v ženských kolejích přednášejí dámy, čímž ovšem není řečeno, že by posluchačky nenavštěvovaly přednášek universitních nebo v jiných kolejích). «Tutor» zařídí plán celého studia, určí, které přednášky poslouchati, poradí, které odborné knihy čísti a pod. Hlavní váha se klade při této práci na psaní menších písemných statí, které někdy mívají ráz našich referátů v seminářích a mají za účel, seznámiti žáka se stavem té které otázky. Jindy však themata bývají příliš široká, nedostí specifikována, nedají se srovnati s návodem, jehož se nám dostává v našich seminářích, k sledování rozvoje vědy a toho kterého speciálního problemu. To ovšem znamená, že by takového návodu vůbec nebylo, kdo se chce oddati bádání o některé speciální otázce, nalézá u profesorů zájem a pomoc, jaké si jen může přát. Ale takové detailní práce jsou poměrně dosti řídké, ne nezbytnou částí studia. Záleží na individualitě žákově a té možno při tomto systému co nejplněji vyhověti. Při takovém častém osobním styku s profesory stává se vztah k nim přátelský a nenucený, bez všech prázdňných formalit a autoritářství — a všechny intelektuálně

odborné otázky nabývají při takovém stupu větší životnosti. Studium bývá dost speciální, a těch, kdo chtějí abstrahovati tak zvl. «humanis-scholar», při níž se berá za základ filologie a filosofie nebo indology, dosti velikou možnost kombinace různých oborů, jde však mnohem méně do hloubky. Ne tak všeobecné jako u nás je studium filosofie, spojené se studiem jiných věd méně v popředí. Za to přestože se více klas. filologie i archeologie, také valná část studentek se jim věnuje. Diskutuje se také o právech a privilejiích starších jazyků, ale celkem možno říci, že klasické vzdělání je v Anglii mnohem hlubší a více zakořeněné, než není pouze vědou, výhra skutečnou organickou součástí duchovní kultury. Naproti tomu je studium moderní filologie v Oxfordě poměrně nového data

Vedle toho mají studentky v Oxfordě hojně příležitosti, aby se připravily pro život veřejný, spolkový a vycvičily se v občanské činnosti. Jednotlivě koleje mají své deb. kroužky, — v jedné dokonce pro občas parlament; tak totiž: Podlé přesvědčení se rozdělí studentky v strany liberálů a konservativců, učí se má dávatí předsedu, kdo vídce ap. a pod., a pak se přetřásají otázky, jež ve věři politickým světem. — Ve všech však je deb. spolek mezikolejní odpovídá výše uvedenému deb. klubu členův university. Mívá schůzným programem. Velmi často se vyskytne otázka volebního práva, problémy sociálního zákonodárství. Určí se řečnice pro i contra, kterým připraví, všechny důvody a pak je před shromážděným prosloví, dbajíc při tom, aby vystupování bylo formálně bez referáty o těchto schůzích spol. bývají pak uveřejňovány v časopisném «Fritillary», který si o studentky samy vydávají a v zprávách o činnosti ještě i v nichž jsou činný. Mají i literární klub, v němž, pokud ví, dramatické básně s rozdělením. Ale vedle toho se jak v kolociety of Home-Students, zvláště při reprenatační

ne a sympatií pro uznání studentek univerzitou — a to z řad professorstva samotného. — S druhé strany zase si ženy vedou vztahy v otázce svého zrovnoprávnění. Jedním z nejzávažnějších činitelů, který ztěžuje rozřešení této otázky, je však snad okolnost, že ženy, nabyvše univerzitní hodnosti, by měly také právo hlasovat ve sborech, jež vedou záležitosti univerzity a tím by nabývaly vlivu na správu starostlivého učení. A kdož ví, jak by se časem poměry utvářily.

Přes to, že de iure jsou studentky vlastně cizinkami na universitě, věnuje se jim více pozornosti, mají více příležitosti se poradit a otázati, než u nás — v celém směru jejich výchovy i vzdělání je již tradice, nejsou v stadiu probíjení se a hledání cesty. Především se jim dostává výhody — alespoň myslím, že je to výhoda — které poskytuje oxfordský system. Jeho základem je t. zv. «cloaclyng», totiž privátní vyučování se strany profesorů, jež bývá pokládáno za důležitější, než semináře a přednášky. Každý skoro má svého «tutor», profesora nebo professorku (v ženských kolejích přednášejí dámy, čímž ovšem není řečeno, že by posluchačky nenavštěvovaly přednášek universitních nebo v jiných kolejích). «Tutor» zařídí plán celého studia, určí, které přednášky poslouchati, poradí, které odborné knihy čísti a pod. Hlavní váha se klade při této práci na psaní menších písemných statí, které někdy mívají ráz našich referátů v semináři a mají za účel, seznámiti žáka se stavem té které otázky. Jindy však themata bývají příliš široká, nedosti specifická, nedají se srovnati s návodem, jež se nám dostává v našich seminářích, k sledování rozvoje vědy a toho kterého speciálního problému. To ovšem znamená, že by takového návodu vůbec nebylo, kdo se chce oddati bádání o některé speciální otázce, nalézá u profesorů zájem a pomoc, jaké si jen může přát. Ale nové detailní práce jsou poměrně dosti vzácné, ne nezbytnou částí studia. Záleží na individualitě žákově a té možno při tomtěm systému co nejlépeji vyhověti. Při takovém častém osobním styku s profesorem bývá se vztah k nim přátelský a neformální, bez všech prázdňích formalit a tářství — a všechny intelektuálně

odborné otázky nabývají při takovém postupu větší životnosti. Studium bývá buď speciální, u těch, kdo chtějí absolvovati tak zv. «honours-scholl», při níž se brává klasická filologie s filosofií nebo jednotlivý předmět — kdežto «pass-school» připouští dosti velkou možnost kombinace různých oborů, jde však mnohem méně do hloubky. Ne tak všeobecné jako u nás je studium filosofie, spojené se studiem jiných předmětů, vůbec zájem o ni stojí mnohem méně v popředí. Za to pěstuje se více klas. filologie i archeologie, také valná část studentek se jim věnuje. Diskutuje se sice také o právech a privilejiích starých jazyků, ale celkem možno říci, že klasické vzdělání je v Anglii mnohem hlubší a více zakořeněné, že není pouze vědou, nýbrž skutečnou organickou součástí duchové kultury. Naproti tomu je studium moderní filologie v Oxfordě poměrně nového data.

Vedle toho mají studentky v Oxfordě hojně příležitosti, aby se připravily pro život veřejný, spolkový a vycvičily se v řečnictví. Jednotlivé koleje mají své debatační kroužky, — v jedné dokonce prý mívají občasný parlament; tak totiž: Podle svého přesvědčení se rozdělí studentky v skupiny liberálův a konservativců, určí se, kdo má dávati předsedu, kdo vůdce opposice a pod., a pak se přetřásají otázky, jež právě víří politickým světem. — Vedle toho však je debatační spolek mezikolejní, který odpovídá výše uvedenému debatačnímu klubu členův university. Mívá schůze s různým programem. Velmi často se ovšem vyskytne otázka volebního práva žen nebo problémy sociálního zákonodárství a pod. Určí se řečnice pro i contra, které se předem připraví, všechny důvody si promyslí a pak je před shromážděným členstvem prosloví, dbajíce při tom, aby celé jejich vystupování bylo formálně bezvadné. Referáty o těchto schůzích spolu s kritikou bývají pak uveřejňovány v časopise, zvaném «Fritillary», který si oxfordské studentky samy vydávají a jenž obsahuje zprávy o činnosti ještě jiných spolků, v nichž jsou činny. Mají na př. dramatický klub, v němž, pokud vím, bývají čteny dramatické básně s rozdělenými úlohami. Ale vedle toho se jak v kolejích, tak v «Society of Home-Students» hrává divadlo, zvláště při reprizačních večírcích; bý-

vají tu provozovány hry různého genu a zcela různé literární ceny, někdy třeba středověký «miracle-play», renaissanční maska, nebo zase kousek veselí, nehluboké, zcela na snadě ležící parodie, třeba gastronomických kolejí a učených žen budoucnosti a pod.

Zmínky zasluhuje, jak některé studentky se již po dobu studia připravují pro praktickou činnost sociální; pořádají besídky s literárním a hudebním programem pro dělnické dívky, zvoní je v některé sváteční dny k projížďce na loďkách, a ještě jinak se o ně starají.

Velmi důležitou úlohu hraje mezi oxfordskou mládeží, mužskou i ženskou, sport. Hraje se tennis, hockey, cyklistika kvete měrou daleko vyšší než u nás; ježto přednášky bývají v různých kolejích, má kolo úlohu důležitého komunikačního prostředku, a týž význam má při četných výletech, jež bývají do bližšího dalšího okolí podnikány. Sport pro Oxford však nejpřítelštější je veslování, vesluje se i v zimě, dovolí-li jen trochu počasí, a v létě je na řece teprve živo, na loďkách se zhusta pořádá picnic a pod. Studenti mívají závody, jež se těší všeobecné pozornosti, a jednou do roka vystupují také před širším forum, — v Londýně, na Temži závodí veslařské družstvo oxfordské s cambridgeským, — a to je pak událost, o níž se zajímá celá Anglie.

Kouzlo, jimž působí Oxford, je zcela zvláštního rázu; je nesnadno popsati je, a připadá mi, že mé vlastní vzpomínky je reprodukuji jen velmi nepřesně. Není to moc, kterou strhuje pobyt ve velikých městech ciziny, v Berlíně a, jak si představuji, v Paříži, v městech, kde lze poznati nejen vědecký, ale celý široký rozvětvený život národa, ruch umělecký, politický, společenský, všečen ten mnohotvárný pohyb mocných celků. Naproti tomu má Oxford ráz města, patřícího určitému stavu, vše je spojeno s universitou. O prázdninách se proměňuje v jakés mrtvé či vlastně spící město, — studenti se rozjeli, v městském divadle se nehraje, koleje i rodinné domy, ztajené mezi stromy zahrad, vyhlížejí zamkléji, uzavřenější než kdy jindy. Mízi také zajímavý středověký ráz ulic, pokud jim ho dodávali bakaláři, mi-

stří a jiní členové university v svých talárech a baretech.

Je to však krása města samotného, jež každého uchvátí, krása starých kolejí, jichž zdivo mizí pod zelení břechtánu a divokého vina. A vedle nich kvetoucí radostná nádhera parkův a zahrad, smavé břehy řeky a zamyšlený stín dlouhých alejí. — Ocitáte se jako by v době, kdy nebylo industrialismu a moderního nervosního shonu po požitku a změně. Staré stromy, stáleté stavby jako by připomínaly tradice minulosti, ukazovaly na jejich souvislost s dneškem a tak klenuly most mezi oběma. Zdá-li se moderní doba skoro všude jinde nepřítelkyní soustředění a vnitřního života, připadá, jako by celé ovzduší oxfordské k nim vyzývalo. Žije se tu, nebo správněji, možno tu žít, jaksi blíže myšlenkám, je přímo cítiti něco z procesu vzniku a zániku idejí a theorii, celou proudkou fluktuací a tep života, jenž může oživovati přísně intelektuální práci. Zde chápete, co to znamená, býti v ohnisku duševní práce.

Anglická mládež vzdělává se tu v prostředí, poněkud vzdáleném ruchu, hemžení i složitosti moderního života. Anglický student nehraje úlohy ve veřejném životě národním, neengážuje se politicky — to však neznamená, že by se tímto cílům odcizoval, nýbrž připravuje se pro ně. Tou prodlouženou dobou přípravy, zdá se mi, jako by se prodlužovalo a plněji vyžívalo mládí. A myslím, že se dá přenést i na jiné úseky anglického života to, co jsem poznala při organizaci ženského studia: že tam, kde u nás je ještě hledání stylu a nových cest, jinde je vytvořena tradice, a že jednotlivce méně zmáhá tíha osobních zmatků, ježto posiluje přimknutí k pevným ustáleným formám a velikým celkům. A v této myšlence je tolik klidu.

Než jedna starost již tu je: co s dítětem? Jak s ním zacházet? Jak je ošetřit? V nejlepším případě poslouchá rady a zkušenosti babičky, tetičky atd. A proto mášinky a robátka jsou opatřena v útlém věku tak, jak opatření byli jejich pradědové — nic kouska modernosti v moderní době se jim ně nedostane.

Všemu se na školách učíme, o černé polivce Spartánův, o sloučeninách kyselého atd. — ale jak ošetřit první dítě — to neví žádná žena u nás.

Jakživa o tom neslyšela — po dobu těhotenství sbírá tu a tam kusé zprávy — ale pak dítě je tu a tu se nepřemýšlí mnoho a nakládá s ním moderní matka právě tak, jak prababička to dělala se svým robbětem.

A nebylo by třeba té bezradnosti. Je možno se učit a připravit se na dítě — ale již z mládí! Zaveďte nauku o ošetření dítěte do škol! Nauka ta je zavedena jako předmět vyučovací již leckde.

Na světové výstavě v Bruselu jsem viděla školní práce dívek o umělé výživě dítěte, o racionelní potravě druhého roku života, tabule znázorňující přírůstek váhy, jiné s výčtem dětských nemocí atd.

Z cesty do Francie pak jsem si přivezla malou stručnou (182 str.) učebnici pro dívčí školy o ošetření dítěte: »La puericulture«, sepsanou dr. A. Pinardem, ředitelem pařížské porodnice.

Světoborného v knize nic není, ale zajímavé pro nás, že jako učebnice podobná kniha existuje (cena nepatrná, 1 fr. 50) a že roztomilým způsobem a zajímavým vykládá dívkám nejdůležitější zásady ošetření nemluvňátek až do 2. roku života. I desítileté dívky dobře a s radostným pochopením si knihu mohou přečísti.

Jedná v 50 kapitolách o tom, jak si počínati při první koupeli, o oděvu dětském,* o kolébce, o potravě děcka při

ŽENSKÝ OBZOR.

REVUE ČESKÝCH ŽEN.

Redaktorka: A. ZIEGLOSEROVÁ.

Číslo posíl. spořitelny č. 111.650.
Tiskárna v Praze č. 4718.

Objeví se v každém čísle i listek dovoleno
jako příloha k některému článku.

Dr. ANNA FISCHEROVÁ:

Dojmy z Anglie.

Je to skutečně jen několik zcela subjektivních poznámek, jež chci formulovati v této stati. Jejím účelem není podati obraz některé z anglických institucí a vysloviti o ní definitivní hodnotící soud. Bývá dosti obtížno, srovnati náš český život s životem, který poznáváme v cizině, a stanoviti tu určitý vztah. Ale o Anglii to platí ještě zvýšenou měrou. Pamatuji se, že nejsilnější můj pocit byl s počátku, ale i pak, když jsem se aklimatisovala: Jak je tu vše cizí a jiné, nejen než v Čechách, ale než „na pevnině“ vůbec — v pravdě „insular“ (ostrovní), jak říkávají Angličané, kteří si jsou této odlišnosti plně a obyčejně s pýchou vědomi. Jindy na cestách, při pobytu v cizině jsem mívala dojem, jako bych se blížila duševním ohniskům, z nichž vycházejí paprsky, jichž teplem a světlem žijeme, jako bych poznávala v původnější, méně odvozené formě, co znám v slabších odrazech, jako by se mi zjevovala souvislost umění, myšlenkových proudův a hnutí s celkem proudícího života. . . . Bylo ve skutečnosti náhle tolik z toho, co jsem znala z knih, z reprodukcí, co mělo dosud existenci jen v mých myšlenkách. Pout k originálům či k pramenům — takovým nějakým obrazem bych vyjádřila tuto svou zkušenost. Ale v Anglii — zdálo se mi, a zdá se mi dnes zase — jako by vše šlo jiným rytmem než na kontinentě, vše bylo zcela jiné, ryze svoje, nesdělitelné. Ne modifikace známého principu, plnější jeho vyjádření, ale nový princip a nové centrum: svět pro sebe, z jehož vlastního života pramalo se sdělilo ostatní Evropě. Záležití ovšem mnoho na osobním hledisku. O krajinách a mě-

stech snad platí, co bylo řečeno o lidech — že v nich nehledáme jich samotných, výběr svůj sen o nich. Hledíváme na ně mediem představ, dříve pojatých, a otázek, jichž zodpovězení od nich očekáváme. Ale to, co na mne v anglické kultuře a v anglickém umění nejvíce působilo — to je jako by odloučeno od jakékoli skutečnosti a nepředlo žádného z jejich úseků svým kouzlem. Komu je Anglie zemí nejpraktičtějších lidí, komu je vlastní snah o lidovou výchovu a popularisaci vědy; komu je země, spjatou úzce s dějinami české reformace, nebo doménou feministek a úsilí o zrovnoprávnění ženy — ten zde brzy nalezne skutečnost, odpovídající jeho představám a otázkám. Neboť to jsou rysy, jež jako by se samy sebou nabízely a pozornost upoutávaly. Ale zajímá-li vás právě ta záhada, že tento národ praktikův a empiriků má poesii, jejíž krása a jedinnost tkví právě v tom, jak vykouzluje nad realitou a mimo ni říši vysněných nádhér, a jak oddané se noří v tyto své fikce — nebo jak dovede intuitivně zachytiti hluboké pravdy lidského nitra a hudbu duší: pak si při prvním dojmu řeknete, že ta skutečnost, s níž se tu setkáváte, pranickeho nevysvětluje, ba naopak, záhadnost ještě stupňuje. Nemyslím skutečnosti vnějšího světa, ale skutečnost, která je dána názory, znalostmi, vkusem lidí, s nimiž se setkáváte. — A ta umělecká kultura širšího obecnstva vůbec! Je dosti známo, že na jevištích londýnských divadel se objevuje Shakespeare poměrně mnohem méně než v Německu — a ještě méně se na nich setkáváte s renaissančním nebo s moderním lyrickým dramatem anglickým, s Browningem, Swinburnem. Hluboká propast jako by oddělovala umění a celkový život národa —

žující, uráží. Galerie bývá někdy v pravém slova smyslu nabíta, tu správa se ale horlivě chrání v přízemí stojící pány, aby snad jim nevzešlo pokušení. Studentomuto jedmání. Hodně by prospělo, kdyby děvčata oproti obtěžování přímo hned odvracení hlavy. Samostatnost nespočívá jen v tom, aby se děvče dovedlo nespočívá viti, ale aby také dovedlo se samostatně pohybovati nejen ve společnosti, ale v celém světě. Děvčata měla by se učiti zacházeti se zbraní, pak volně mohla by se pohybovati i po kraji. Tam je mnohdy bezpečněji než cestou z divadla. To je výsledkem mužské morálky, jakož i fakt, nad nějž nemůže býti větší urážky ženy, že po jedenácté hodině večerní může děvče býti zastaveno strážníkem. To vše úzce souvisí s nařizenými v divadle a se samostatností studentek.

V přičině nocleháren pro studentky doporučuje se, aby »Klub českých turistů«, »Ženský Klub« a p. vedly přehled o nich, kde již existují, nové zakládaly a v denních listech seznam jejich uveřejňovaly.

Kompromis s Němci. Ostravské listy otiskly zprávu, že Němci v Místku (hlavně židé) uzavřítí chtějí s Čechy kompromis, dle něhož dostalo by se Čechům ve III. sboru 8 členů a převzetí soukr. chl. měst. školy, Maticí Místeckou vydržovaně, do veřejné správy. Tato zpráva o kompromisu jest předčasná; otisknuta byla bohužel četnými moravskými i listy v království a způsobila, že podpory a dary »Odboru národní jednoty« na organizování českého živlu a Maticí Místecké na vydržování měst. chl. školy téměř byly úplně zastaveny. Octly se proto oba spolky ve velké tísní.

Mezinárodní sjezd pro ochranu kojenců konán bude dne 11.—15. září v Berlíně.

Druhý český sjezd pro péči o slabomyslné a školy pomocné konán bude 29. až 30. září v Brně.

Jindřich Mošna, nejpoblárnější herec Národního divadla v Praze, zemřel dne 5. května 1911.

Přece jen pozdravilo mne něco v tom ruchu kolem, jako cos dávno známého, jako dávný jakýs sen, stělesněný, životu bližší. A vybavilo ve mně vzpomínku na dětství a na knihy, jež jsem před lety čítávala: na popisy dobrodružných cest a zápasů s divochy a dalekých moří i krajů, na všecko, co stojí v různých „knihách pro mládež“ — vlastně „pro hochy“ — hřeším snad poněkud proti schematům dětské psychologie, řeknu-li, že mohou hrát také u malých dívek velikou roli? — — Moře se svými taji a hrůzami zde bylo náhle tak blízké a mocné, zasahujíc v denní život a sdělujíc všemu svůj prudký pohyb. A jako by se přiblížily ostatní díly světa, sám pojem „svět“ jako by se rozšířil, uvědomovala jsem si vlastně teprve, jak se mi dosud téměř kryl s pojmem Evropa. Obzor se tolik rozšíří, nové prospekty se otevrou... Slyšíte o Kapsku, o Indii, o Polynessi, ale ne jako o dalekém a jen zpola reálném předmětu exotických snů: Je o ně zcela životní, zcela praktickými ohledy určený zájem, co chvíli se setkáváte s lidmi, kteří byli v oněch krajinách a jimž to připadá nejprostší, nejpřirozenější věci na světě. Dálky prostoru se přiblíží — — a dálky času. V musejích, před všemi těmi odkazy starých kultur, antiky, Egypta,

Assyrie, jako by odlehlá minulost nabývala života, a záliba v ní se zhošťovala rázu útěku ze skutečnosti, jehož snadno nabývá v prostředích kulturně méně bohatých... Ano, a zde, v těchto sbírkách byly, zcela doslovně, originály věcí známých mi z četby a reprodukcí; ty nepůsobily tím dojmem cizosti jako anglický život. —

Na základě toho, co jsem až dosud řekla, neměla bych ovšem práva, tvrdit o Angličanech, že jsou „insular“, neboť to by bylo až příliš subjektivní. Dají se však uvést poněkud konkrétnější prvky. Na př. decentralisace všeho anglického života. Dojem Londýna byl mi jakoby klíčem k tomu. Chápu úplně zklamání, jež působí veliké části cizinců, kteří se v něm cítí ztísnění a zmateni, ne tím ruchem a spěchem v ulicích, — ne, v tom je krása, vlastní prudkému pohybu — ale spíše snad nedostatkem jednoty celku. Celé město zdá se rozpadati v množství — drobnějších, z nichž každé jakoby mělo své vlastní zájmy, bylo soustředěno a uzavřeno v sobě a nebylo částkou velikého organismu. Je zde všecko, a všecko v mnoho exemplářích a v různých varietách. Nemůžete ani říci, že zmocníte-li se části, máte v ní nějaký výsek celku; ne, je příliš různorodý.

FEUILLETON.

Později, když zrno vyklíčilo, tu našel

Nedá se říci cos podobného na př. o náboženských a církevních poměrech Anglie, kde vedle státní církve anglikánské je snad dvě stě různých sekt, kde státní církev samotna v sobě uzavírá strany, mezi jichž obřady je skoro takový rozdíl jako mezi katolickým a protestantským rituálem? A o universitních poměrech to platí teprve. Anglická universita, především staré vysoké učení v Oxfordě a Cambridge, není jednotný celek, nýbrž skládá se z jednotlivých kolejí, velmi se mezi sebou různících bohatstvím, vážností, jíž požívají ve společnosti, úrovni přednášek i vědecké práce. Proto je také velmi těžko pronést o nich všeobecný celkový úsudek, stanoviti průměr. O Angličanech bylo řečeno, že z nich, těchto ostrovanů, každý zase je ostrovem pro sebe. A tento „ostrovní princip“ se dá sledovati i v jejich institucích. Sami někdy přirovnávají tuto rozdrobenost v množství malých celků k partikularismu starého Řecka s jeho množstvím malých samostatných států... Ještě v něčem by se dali srovnati se starými Řeky, v tom, jak veliká jich část hledí na cizince. Mnohdy, při vši jejich zdvořilosti, připadá, že se jim přímo kryje pojem Angličana s pojmem vzdělaného kulturního člověka, a při tom vycitujete, že svou

národní svéráznost pokládají za něco úplně nesdělitelného, s čím cizinec nikdy nedovede úplně splynouti. Nemají při svých úsudcích, požadavcích, výkonech na zřeteli jakés mezinárodní, všeobecně platné kritérium, nýbrž Anglii, respektive anglicky mluvící svět, což ovšem je půl světa snad, — ale fakt zůstává. Je to ovšem jen určitý typ Angličanů, o nichž platí tato slova — snad není třeba dodávati, že jsou mezi nimi — a nejen jako výminky — lidé rozhledu a světové intelligence, že jsou mezi nimi takoví, kterým znamenají něco všechny ty myšlenkové proudy, v nichž jsme uvykli viděti znak doby, i myslitelé, z nichž vidíme její exponenty, jako Schopenhauer, Nietzsche, Ibsen, ruští realisté a pod. Ale při tom přece jako by jim byly z velké části ušetřeny krise dnešních lidí, lámání starých pravd, úzkostlivé a často marné hledání nové cesty, spory vznikající střetnutím se protichůdných názorů v duši, jež usiluje o jejich smíření; jakoby analýse, reflexe a psychologická zvědavost hrály u nich mnohem menší úlohu. Mluvíme o dnešku jako o době přechodu, plné experimentův a neklidného hledání. A právě přelom v tomto smyslu jako by neexistoval tam — za mořem; a jako by také mnohem méně doléhala nutnost změny

Toskánské rispetty.

Nepравému.

Má duše loučí se se srdcem mojim:
já z toho činu umřítí se strojím.

Se srdcem loučit se má duše chystá:
mně z mojí lásky k vám smrt kyne jistá.

společenských poměrů. Pracuje se sice mnoho o zmírnění lidské bíd — debattuje se o sociálních reformách, ale vše v mezích daného společenského řádu; na doklad toho známý fakt: poměrně malé rozšíření socialismu v Anglii. Demokratické názory nemají nadvlády, nedominuje nikde myšlenka o rovnosti všech a snaha setřít rozdíly stavu, rasy, rodu, — naopak, při anglickém konservatismu jsou zcela otevřeně uznávány a mají mnohem větší prestige než u nás.

Zijeme-li tedy zde ve znamení přerodu a přelomu v jednotlivcích i v společnosti, zdá se, že Anglie si déle uchovala neporušený starší formy. Nevím ovšem, pokud jest osobními zkušenostmi určeno, co jsem řekla o tom, že u Angličanů je méně hledání a experimentů, nevím také, pokud tu hraje úlohu jejich rezervovanost. Ale nevíte-li, že by tu byl boj o volného člověka, tedy cítíte v mnohých případech, že volný člověk tu jest. Nutnost osobní svobody, potřeba samostatnosti, sebevědomí bez vtíravosti, k tomu upřímnost a počestnost a respektování těchže vlastností u druhého, to jsou známá charakteristika Angličanů jako celku — a co chvíli možno je pozorovati v styku pána a sluhy, představeného a podřízeného, učitele a žáka. Vě-

Zpěvačka stornellů.

Znám stornellů, co květů v louce pučí,
To v nádrech láska je, co mne je učí,
a potom housle, které nápěv zvučí.

Zamilovaný stornell.

Já jeden stornell znám a bez ustání
jej od večera zpívám do svitání —
můj nejmilejší jiný nechce ani.

Neblahé oči.

Vy máte oči černé jako Víla,
hoch pro ně každý hořem lásky zmirá:
Pro smrt mou, krásná, jste se narodila!

Čarovná Cittina.

Cittino krásná, zlatokadeřavá,
Vám s nebe manna padat nepřestává,
za Vámi píseň slavíka zní lkavá.

Přel. Mila Bytinská.

domí vlastní zodpovědnosti a osobní důstojnosti, jež jest od dětství v Angličanech posilováno, je zdravým základem k vypěstění harmonických volných osobností, na něž právě Anglie je bohatá. Všecka ta péče o individuální rozvoj vyvěrá jaksi z předpokladů, daných v národní povaze, roste mnohem méně na intelektuální práci, z popření starých tradic, na ideologickém základě, než jak se pro většinu z nás projevuje v našem vědomí. Je to jiný typ individualismu, akcentující tolik analýsu s jejími nejistou, tami a úzkostmi. A také tu není individualismus pojat jako problém jedince, jenž se dobrovolně omezuje na tento svět, zřikaje se účasti ve všem nadpřirozeném, nadsmyslném, řídě život vlastní silou, bez zřetele k tajemství a neznámým mocem. V tom, co bych nazvala anglickým individualismem, je prostá a hluboká víra v osobní určení, vepsané každé duši, ve vzrůst našeho já z nitra, v jeho organický vývoj — a v nutnost, žít svůj vlastní život. Je v něm méně vzdoru a více mystické víry, méně pochybnosti a více sna. Odkud takové chápání osobnosti a významu vnitřního života jednotlivcova? Jeví se v něm snad vliv neoslabené dosud v Anglii křesťanské tradice, která proti antice, posvěcující krásu viditelného světa, otvírá a posvěcuje celý daleký svět zkušenosti vnitřní? — Ale je tu ještě cosi jiného — totiž zájem o záhadné, nevysvětlitelné dosud jevy, jimiž jako by se projevovala existence skutečnosti jiné, než kterou kolem sebe vidíme, o zjevy jako telepathie, mesmetism, víra v symbolism náhod etc. Zálíba v nadpřirozeném hraje důležitou úlohu, v širších vrstvách se projevuje hrubší formou pověry, někdy až zrudnou zálibou ve všem příšerném a děsivém, k jejíž ukojení pracuje ostatně celá řada anglických spisovatelů, u výše stojících jednotlivců však vzácnou schopností ponořiti se v sen, fikci a sklonem k mystickému pojmání života i všech jeho vztahů. Nezmiňuji se o zvláštním daru jasnozřivosti, který prý mají Irové, mezi nimiž se zdá velmi rozšířen typ visionáře a o jejich dosud se udržující víře v existenci vil, skřítkův a jiných nadpřirozených bytostí nasbírali hojně dokladů folkloristé i spisovatelé t. zv. keltské renaissance. Irové nejsou Angličané, jsou Kel-

tové, tedy vůbec jiná rasa. — Ale ovšem, že mají Angličané v sobě něco z keltské krve. Bylo před nepříliš dlouhým časem ještě modou, pohlížeti na Kelty jako na úplně cizince, Angličané se hrát pokládali za Sasý a za eos úplně od nich odlišné. Až básník a kritik Matthew Arnold ukázal svým spísem „O studiu keltské úskalky“ prvky v anglické poesii, jež má připadati dědictvím Kelťů: minil tím právě jest a snů, nebo marný stesk po ní a vypytývaní odtud bezúčinnou melancholií. Sám mě někdy myšlenka odvozovati z těchto pramenů onen zmíněný sklon k mysticismu a zájem o všecko, co se zdá nadpřirozeným, jehož je v Anglii až příliš mnoho na národ, který bývá staven za vzor snahách o praktickou výchovu. Ta zvláštní praktičnost je jedna stránka našeho povahy, uplatňuje se tam, kde je na ně ale vedle toho jsou tu zcela jiné a neoprávněné rysy.

Usudky, které slycháte o Anglii, tolik rozcházejí — snad právě proto, že je to celek tak různorodý, jaký na jednotlivostech, které určovaly jeho pobytu, na jednotlivcích, s nimiž se stýkali, — jako by pochopení této kultury vymáhalo těžko, jako tamější život: uvedení. Neboť možno jíti kolem všeho, protože nic samo sebou nenabízí, nic není a jako cizinci, kteří se k ničemu nepřijí tom krajním roztržení a ušlechtilého života v nic neproniknou příliš lehkou, vyhledatí lidí, s nimiž měli společné zájmy. U většiny máme jen jakás celková rasová distinkce — přednosti to, jež a cítíte, byť i samy o sobě netyk zajímavým a konvergenční zdvihovaly na vyšší intelektuální Za to však často připadají Angličané jako by nižším typem lidství, protožují intelektuální vzdělání stupněm kultury a s jakousi blessing. A bylo by správně vati si Angličany ne jako praktičnosti, kteří přistupují s utilitaristickými měřítky jejich význam v tom, jak

...pracuje se sice
...debato
...ale vše v me
...rodu; na do
...ně malé ro
...demokratické
...dominuje ni
...a snaha
...— na
...tržnu jsou
...mnohem

...přerodu
...něčnosti,
...a neporu
...pokud
...co jsem
...něně hle
...pokud tu
...Ale ne
...ho do
...ech, že
...ní svo
...ředomi
...očest
...u dru
...Angli
...no je
...sta
...ř.

...učí.

...dami vlastní zodpovědnosti a osobní dů
...stojnosti, jež jest od dětství v Angličanech
...posilováno, je zdravým základem k vypě
...stění harmonických volných osobností, na
...ně právě Anglie je bohatá. Všecka ta
...péče o individuální rozvoj vyvěrá jaksi
...z předpokladů, daných v národní povaze,
...rostle mnohem méně na intelektuální půdě
...z popření starých tradic, na ideologickém
...základě, než jak se pro většinu z nás
...problém utváří. Je to jiný typ individualismu,
...než jej vypěstila na př. severní literatura,
...akcentující tolik analýsu s jejími nejisto
...tami a úzkostmi. A také tu není individual
...ismus pojat jako problém jedince, jenž se
...dobrovolně omezuje na tento svět, zřikaje
...se účasti ve všem nadpřirozeném, nad
...smyslém, řídě život vlastní silou, bez
...zřetele k tajemství a neznámým mocem.
...V tom, co bych nazvala anglickým indi
...vidualismem, je prostá a hluboká víra
...v osobní určení, vepsané každé duši, ve
...vzrůst našeho já z nitra, v jeho organický
...vývoj — a v nutnost, žít svůj vlastní ži
...vot. Je v něm méně vzdoru a více mysti
...cké víry, méně pochybnosti a více sna. Od
...kud takové chápání osudnosti a významu
...vnitřního života jednotlivcov? Jeví se
...v něm snad vliv neoslabené dosud v Anglii
...křesťanské tradice, která proti antice, po
...svěčující krásu viditelného světa, otvírá a
...posvěcuje celý daleký svět zkušenosti
...vnitřní? — Ale je tu ještě cosi jiného —
...totiž zájem o záhadné, nevysvětlitelné do
...sud jevy, jimiž jako by se projevovala ex
...istence skutečnosti jiné, než kterou kolem
...sebe vidíme, o zjevy jako telepathie, mes
...metism, víra v symbolism náhod etc. Zál
...ba v nadpřirozeném hraje důležitou úlohu,
...v širších vrstvách se projevuje hrubší for
...mou pověry, někdy až zrůdnou zálibou ve
...všem příšerném a děsivém, k jejíž ukojení
...pracuje ostatně celá řada anglických spi
...sovatelů, u výše stojících jednotlivců však
...vzácnou schopností ponořit se v sen, fikci
...a sklonem k mystickému pojmání života
...i všech jeho vztahů. Nezmiňuji se o
...zvláštním daru jasnozřivosti, který prý
...maji Irové, mezi nimiž se zdá vel
...mi rozšířen typ visionáře a o je
...jích dosud se udržující víře v ex
...stenci vil, skřítkův a jiných nadpřiroze
...ných bytostí nasbírali hojně dokladů folk
...loristé i spisovatelé 1. zv. keltské renaiss
...sance. Irové nejsou Angličané, jsou Kel

...tově, tedy vůbec jiná rača, — ale ovšem,
...že mají Angličané v sobě něco z keltské
...krve. Bylo před nepříliš dlouhým časem
...ještě modou, pohlížeti na Kelty jako na
...úplně cizince, Angličané se hrdě pokládali
...za Sasy a za cos úplně od nich odlišného.
...Až básník a kritik Mathew Arnold ukázal
...svým spísem „O studiu keltské poesie“ na
...prvky v anglické poesii, jež mu připadaly
...dědičtím Kelťů; minil tím právě její
...smysl pro stil, její častý útěk k říši vidin
...a snů, nebo marný stesk po ní a vyplýva
...jící odtud bezútěšnou melancholii. Svádí
...mě někdy myšlenka, odvozovati z téhož
...pramene onen zmíněný sklon k mysti
...cismu a zájem o všechno, co se zdá nadpř
...rozeným, jehož je v Anglii až příliš mno
...ho na národ, který bývá staven za vzor při
...snáhách o praktickou výchovu. Ta vele
...bená praktičnost je jedna stránka národní
...povahy, uplatňuje se tam, kde je na místě,
...ale vedle toho jsou tu zcela jiné a neméně
...příznačné rysy.

Usudky, které slýchá se o Anglii, se
...tolik rozcházejí — snad právě proto,
...že je to celek tak různorodý. Záleží
...na jednotlivostech, které určovaly ráz va
...šeho pobytu, na jednotlivcích, s nimiž jste
...se stýkali, — jako by pochopení anglické
...kultury vymáhalo téhož, jako tamní spole
...čenský život: uvedení. Neboť jinak je
...možno jíti kolem všeho, protože se vlastně
...nic samo sebou nenabízí, nic neláká, —
...a jako cizinci, kteří se k ničemu nepřimkli,
...při tom krajním roztržení a uclnění ang
...lického života v nic neproniknete. Není
...příliš lehké, vyhledatí lidi, s nimiž byste
...měli společné zájmy. U většiny snad za
...ujme jen jakás celková rasová kultura a
...distinkce — předností to, jež uznáváte
...a cítíte, byť i samy o sobě nečinily ještě
...styk zajímavým a konversace nepo
...zdvihovaly na vyšší intelektuální stupeň.
...Za to však často připadají skutečně
...vzdělání, skutečně duševně pracující
...Angličané jako by nějakým vyš
...ším typem lidství, protože právě spo
...jují intelektuální vzdělání s vysokým
...stupněm kultury a s jakousi vrozenou no
...blessou. A bylo by správnější, představo
...vati si Angličany ne jako representanty
...praktičnosti, kteří přistupují k všemu
...s utilitaristickými měřítky, nýbrž viděti
...jejich význam v tom, jak dovedou vypě
...stíti harmonické a volné osobnosti.

ZOFIE POHORECKÁ:
Zenské postavy v dile Julia Zeyera.*)

Paří Albertě Šebkové.

Pro literární dílo Julia Zeyera je cha
...rakteristické, že před ním ani po něm
...nikdo z mužských autorů našich nedovedl
...tak upoutati zájem žen a vzbuditi jejich
...přímou pobožnou úctu a lásku, jako tento
...samotářský snivec, básník a podivín, že
...on první dotkl se strun, které v duších na
...šich žen jeho doby rozezvučely se tak,
...jako zakletá hudba, omamující a kouzelná,
...povznášející a zároveň ničící, probu
...zená zaklínadlem, jimž byly jeho romány,
...povídky a básně.

Zeyer přišel do české literatury právě
...v době, kdy mladší ženská generace naše
...měla už tolik umělecké intelligence, tolik
...touhy a pudu po krásné a plně vyžitém
...životě nitra a duše, že jeho knihy byly jí
...jako zrcadlem, v němž tak často spatřo
...vala stěsnesně své sny, a rosou, v jejíž
...vláze duše její se rozpínala a kvetla. Až
...do Zeyera nedovedl nikdo u nás zabývatí
...se duši ženy tak, aby se cele ponořil do
...tajemného, proměnlivého a propastného
...světa jejího, nikdo před ním neměl tak
...jemných bratrských rukou, aby jimi do
...vedl hebece a delikátně snímati závoje s ta
...jemství jejich, nikdo před ním nedovedl
...tolik od ní bráti a tolik jí také dávatí.
...Naše ženy byly už tak rozvity intelektem
...i srdcem, že po naturalistických anebo
...prostě naivních pracech tehdejších i star
...ších spisovatelů zdála se jim tvorba Zeye
...rova zjevením vzácným, vyšší pravdy,
...darem drahocenným a svrchované vzác
...ným. Bylo to tak přirozené.

Česká žena před třiceti lety a teh
...dy, kdy Zeyer do naší literatury po
...prvé vnesl svůj sladký, truvěský tón,
...byla jistě strašně osamělá veškerým svým
...niterním životem. Náznaky staré doby po
...čínaly jí tísňiti a počínaly jí býti břeme
...nem a prokletím. Viděla, že nežije tak a
...není tím, čím by dle přání své duše chtěla
...býti. Ale nevěděla jasně, v čem vlastně je
...pramen tohoto zla, a nevěděla o cestách,
...kterými by uskutečnila svůj mlhavý, ne

*) Přednáška v České jednotě paní a dívek
v Plzni 8. dubna 1911.

ŽENSKÝ OBZOR.

REVUE ČESKÝCH ŽEN.

Redaktorka: A. ZIEGLOSEROVÁ.

Účet pošt. spořitelny čis. 111.650.
Telefon v Praze čis. 4718.

Otiskování článků i lokálek dovozeno
jen při náležitém udání pramene.

TEREZA TURNEROVÁ:

Volný člověk.

Ve svém referátě jakožto ženy a o ženě nemíním tím, že nadepsala jsem jej jménem »Volný člověk« nikterak se odchýlit od daného mi úkolu a název takový mohl by snad vyvolati spor jedině o pouhou slovní hříčku, neboť předpokládám, že všichni, kdož o ženu se zajímají i se stanoviska kulturního, nebudou se přiti o vyznačení ženy jako člověka.

sloužící k intrikám a rozkoši určitých vrstev tehdejší společnosti. Lze soudit z tohoto fakta, že i duševní úroveň mužů nebyla tehdá na té výši, jako je dnes, když dostačily jí ženy s takovou neváznou kulturou srdce i ducha.

Sám Řím a snad právě Řím, slavné sídlo římsko-katolické církve, stačil by na odhadnutí ceny ženiny z té doby

Doba ta naučila ženu lsti a úskoku, licoměrnictví, lichocení, pochlebnictví, jednostrannému sebepřeceňování a mravnímu zahálce a společ-

zni snahou, agitací a vlastním
 zemi. Musí přispět jim k věno-
 u jen po skvělení. Pokud se však
 stáhnou se ženy v ohledu politič-
 ho se dosud málo víc, než nic.
 o více v novější době právo ze-
 nobla voliti přímo do zemského
 uplatněti ji až dosud totiž prá-
 vnicí o radu (rádka) a o volby
 kromě. Pasivního pak práva
 kromě. Rakousko dosud ani je-
 nobla. Toť zajisté znám-
 avem slova smyslu naší dobu
 dosud zvati melze.

dosud úmyslně články, sepa-
 soletím, podané sice slohem
 ale důmyslné vrocnosti a u-
 sáck slyšmeč, jak tehdejší
 dále uvažoval:

ni pohlavím není důvodem
 svých předností, výsad a
 ž ženou. Mezi oběma mū-
 ni přátelství nejužší, nej-
 mí a moudrosti i cnost i
 tak ženy zrůsti a zkvěsti
 ai. Pomocím o záhubném
 si jindy osobit muž, po-
 oo za nástroj rozkoše a
 va, pomocím o tom, že
 ládného práva k vole-
 re dívky jako zboží že-
 ě i o tom, že nevěrnost
 etrestala, kdežto žena
 ěrnosti smrti splácela,
 m, poněvadž ku cti
 ěsteti valně již pomí-

dejšího přiznává dá-
 dá jí i za povinnost,
 ve vzdělání muži se
 zasloužila práva a
 žnost, aby správně
 se rozeznávají do-
 ocení a pochleben-
 byčejně hanebný

slova, lizání ruk
 ta, jakýchž se že-
 dostává, shovění
 eustálé otírání se
 nejponiženějším
 ti nejošemet-
 těji provádějí;
 me dcery naše.
 livoť nad kaž-

dým slovem dvojsmyslným, oplzlým,
 avlastě vychází-li z úst mužských; dove-
 de-li hrde oslyšeti a směle zaháněti toho,
 kdožby v řeči a chování svém patřičně
 slušnosti nešetřil.*

Uvažujme, kolik z tohoto líčení hodi
 se i do naší doby! Nejvydatnějším pro-
 středkem ku zhodnocení ženy a tudíž i ku
 případnému rozřešení otázky ženské u-
 znává někdejší spisovatel — výchovu. A
 ježto až dosud vždy jevila se matka nej-
 lepší vychovatelkou, ovšem že jen dobrá,
 rozumná a moudrá matka, dovolává se v
 tomto směru zdárné výchovy mateřské.
 Pišer:

«Kdyby již nyní všechny naše děvy
 mohly na matkách svých to patřiti, z úst
 jejich to slyšeti a od nich tomu se učiti,
 kterak by i jim jednou chovati se slušelo!
 Doufejme! Snad se dosti brzo stane, že
 netoliko mlékem svým kojiti budou děti
 své ku síle tělesné, nýbrž i mléka dušev-
 něho k zdatu rozumu i srdce podávají
 budou matky naše!»

Ozvěna dobře tehdž miněného člán-
 ku dolehla i ještě po 50 letech sluchu na-
 šeho jediné snad proto, že pravdy v něm
 obsažené dosud nezastaraly, ale tak se
 proto, že ideály jim vyslovené dosud se ne-
 uskutečnily. Článek uvedený všimá si vý-
 hradně výchovy ženské, avšak neměně
 důležitou, ne-li ještě důležitější pro šťast-
 né řešení otázky ženské jest výchova mu-
 žů. Čím dokonalejšími, totiž mravně do-
 konalejšími stanou se muži, tím více po-
 vzesou i ženu a zdárnou výchovou obě-
 ho pohlaví rozluští se jinak dosti obtížná
 otázka ženská přímo hravě. O výchově
 mládeže mužské, zejména jinochů škole
 odrostlých vzhledem ku chování se k dív-
 ce a ženě dalo by se mnoho a mnoho u-
 važovati. Snad i tu vyskytne se některé
 dovedné pero.... Karel V. Tuček.

Volná tribuna.

PAVLA MOUDRÁ:

K článku „Dojmy z Anglie“.*

Nevím, existuje-li v které literatuře
o Anglii, speciálně o osobitěm rázu je-

*) Článek tento zařadujeme proto do „Volné
tribuny“, ježto p. Pavla Moudrá stojí na půdě

jich obyvatel, článek výstižnějši a při-
 padnější nad výše jmenovanou studii dr.
 A. Fischerové (Z. Obzor, č. 6). Zdá
 se mi, jakoby kdokoli jiný popisoval An-
 glii jen jako dům o krásné, umělecky vy-
 pracované a ladné fačádě, a zeptáme-li
 se ho, jak že to vypadá ve vnitřku hu-
 dovy, jakoby jen pokrčil rameny a řekl:
 je těžký přístup... Ale autorka studie
 dovedla si kouzlem intuíce a duchovní
 jasnozřivostí zjednatí klíček k nejuza-
 věnějším komnatám a uvádí nás v taje
 nejvnitřnější svatyně anglického ducha.

Ano, tak je to: «Velebená praktičnost
 Angličanů je jen je d n a stránka národ-
 ní povahy.» Je to jen fačáda. Tam uvnitř
 hudovy je neochvějná vira v nadpřiroze-
 né, sklon k mystice, zjemnělá psychická
 sensitivnost, tuchy neznámá, probouzeji-
 cí se tajuplně síly v člověku, duchovní
 »bezdrátová telegrafie«, nový svět barev
 i tónů, neznámý a nedostupný našim ras-
 sám »na pevnině«.

A pravdu má dr. Fischerová, že vše
 to je odvěký vlastnictvím krve i r s k é,
 jejíž příměsek do krve anglosaské je
 značný, ne nepatrný. Budiž mi na doklad
 dovoleno uvéstí stať z »Autobiografie«
 Annie Besantové, jedné z nejpro-
 slulejších žen dnešní Anglie, lépe řeče-
 no jedné z největších žen žijících vůbec,
 bojovnice za práva utlačěných, za svobo-
 du Irsku i za volnost myšlenky, ušlechti-
 lé atheistky, nynější prezidentky světové
 Společnosti Theosofické a přední hlasa-
 telky jejích nauk ve třech dílech světa.

Besantová je prototypem anglické
 povahy, jak ji intuitivně poznává a uha-
 duje dr. Fischerová. Její krev je s polo-
 vian, i matka otcova (z anglické staré ro-
 diny Woodův) Irčankou. Sklon k tajem-
 na a visionářství byly jí vrozeny, sděleny
 s krví matčinou. Piše o tom doslova v ka-
 pitole o svém dětství:*)

«Měla jsem jako dítě sklon k mysti-
 ce a bohatou obraznost; byla jsem pro-

theosofické, kterýžto směr v naší revue nepětu-
 jeme, neboť úvahu dr. A. Fischerové přijali jsme
 jako věcný, pozitivní a krásný pohled do duševní
 Anglie. Ostatně dr. A. Fischerová učiní ještě do-
 slov ve kterém zajisté nenechá nepovimnuté ny-
 nější vzplanutí sociální revoluce v Anglii.

Pozn. redakce.

*) Annie Besant: An Autobiography, Lon-
dýn, 1893.

niknuta náboženskostí a měla jsem schop-
 nost zřítí více a snítí sny. Schopnost
 ta není neobyčejnou a kelti-
 ckých ras, a tyto zdají se utřelivěj-
 šim lidem snad i »povíravými. Chci o-
 věsti dva příběhy, ne proto, že jsou ně-
 jak pozoruhodny nebo kromobyčejny, ný-
 brž jen na doklad, že citlivost k dojmům
 mimofysickým, jež byla významným ry-
 sem mého dětství, byla i příznakem ro-
 diny, z níž jsem vyšla. Dědit se fysická
 povaha po rodičích a citlivost k psychi-
 ckým dojmům je vlastností fysického těla.

«V den pohřbu otcova — obraz vryl
 se tak v mou dětskou mysl, že ho dosud
 vidím před sebou — seděla matka doma
 s očima, hledícima do prázdna a se zsi-
 nalou strnulou tváří, jakoby sledovala po-
 hřeb stanici za stanicí; omdlela pojednou
 se slovy: »Je po všem! Tvrdila později,
 že opravdu stála u katafalku, byla při-
 tomna obrádům i sledovala rakev až k
 hrobu. Jisto je, že za několik týdnů roz-
 hodla se jíti na hřbitov Kensal Greenský,
 kam uložili tělo jejího manžela. Šla tam
 s příbuzným; ten však nemohl hrob na-
 jítí, a zatím co jiný průvodčí její šel hle-
 datí zřízence, aby jim hrob označil, řekla
 matka: »Jen mne dovedte ke kapli, kde
 se konala prvá část obrádů a najdu hrob
 sama.« Nápad ten zdál se ovšem příteli
 absurdní, nechtěje však odporovati mladě
 vdově, vedl ji do kaple. Rozhlédla se tu,
 vyšla ze dveří a šla po cestě, kterou byla
 nesena mrtvola, až došla ke hrobu, kde
 zůstala tiše státi, zatím co přicházel zří-
 zenec, aby ho označil. Hrob je dosti vzdá-
 len od kaple a není na hlavní cestě; nic
 ho neoznačovalo, kromě dřevěného kóli-
 ku s číslem, což však by na vzdálenost
 nepomáhalo k poznání, ježto všechny
 hroby jsou takto označeny a z dálky so-
 tva patrný. Zůstalo tajemstvím pro rodi-
 nu, jak hrob našla, protože nikdo nevěřil
 její povídce, že byla pohřbu přítomna.
 Pro mne je věc dnes dosti jednoduchá,
 ježto vím, že vědomí může opustiti tělo,
 zúčastniti se vzdálených dějů a při návra-
 tu vstřipiti svůj zažitek fysickému mozku.
 Jeť právě významno, že chtěla být dove-
 dena do kaple; rozpomínala se tu, že od-
 tud vyšla ke hrobu, a dovedla tento na-
 jítí, jen když vyšla s místa, se kterého
 vyšla poprvé.

*) Jiný doklad této ultrafysické schop-

nosti podala posmějí, když mladší její syn „usnul se steskem po »statičkově« a ona chovala ho v noci v náručí. Rekla ráno své sestře: »Alf umře.« Dítě nemělo vyslovené choroby, ale chřadlo, a všichni ji ujišťovali, že jaro navrátí mu ztracené zdraví. »Ne«, odpovídala. »Když jsem ho chovala v noci na rukou, přišel Vilém (otec) a řekl, že si Alfa vezme k sobě, že si však mohu ponechat druhé dvě děti.« Marně bylo tvrzení, že to byl sen, že přirozeně se jí zdálo o manželé a že v úzkosti o dítě sen její vzal na se tento tvar. Ničím nedala si vymluvíti, že vskutku viděla svého manžela a že zvěst jeho se vyplní. Nepřekvapilo ji tedy nikterak, že v březnu byla náručí její prázdná a voskové tělko bez života že leželo v dětské postýlce.

»Jako v mnohých irských rodinách, věřilo se i u nás všeobecně ve všemožné »duchy«, a matka vyprávěla mi, že slyšela naříkati »banshee« (vila na způsob naší meluziny), kdykoli měl v rodině někdo zemřít. Pro mne byly v dětství cly a vily všeho druhu skutečnými bytostmi a mě panenky byly právě tak dětmi jako já sama. Všechny předměty kolem mně byly živé, květiny, jež jsem líbala, stejně jako kotátka, jež jsem chovala, a trávila jsem nádherné chvíle, vymýšlejíc si a žijíc překrásné příběhy mezi svými drahými, t. zv. neživými hračkami.

»Tato snívá tendence v dítěti, jež na jedné straně je fantasií a obrazností, je na straně náboženského zárodkem mysticismu, a myslím, že je mnohem, mnohem obvyklejší, než si lidé myslí. Ale nelitostný dnešní materialism ničí všechna tato nežná poupata dětské mysli a zakrývá oči, jež by jinak mohly viděti, hustou rouškou. Dítě z prvu nerozeznává mezi tím, co »vidí« a co si »domýšlí«; jedno je mu stejně reálné a objektivní, jako druhé, a bude hovořiti a hráti si se svými vysněnými druhy stejně vesele, jako s dětmi sobě podobnými. Dávala jsem jako dítě často přednost prvním a neznala jsem nikdy, co jest to, být osamělou. Ale přijdou těžkopádní dorostlí a šlapou přímo přes zahrádku snů, rozšlapou její květy, rozeženou vysněné soudruhy a řeknou křiklavým, drsným hlasem — ne měkkým a zpěvným, jako jsou hlasy snů: »Nesmíte mluvit takové hlouposti, Miss Annie;

trnu nad nimi, a mamá by se vešela na vás zlobila«. Ale tendence toho byla ve mně příliš silnou, než aby se zdusila, a hádkách, jež jsem mlouvala, i v náboženských legendách, jež se mi zdály ještě poutavějšími.

»Čítala jsem příběhy o prvních křesťanských mučednicích, a vášnivě jsem litovala, že jsem se narodila tak pozdě, kdy nebylo již ve zvyku trpěti pro náboženství. Mnohou hodinu ve dne prosnila jsem, představujíc si, že stojím před římskými soudci, před dominikánskými inkvizitory, že mne vrhají lvům, že mne lámou kolem, upalují na hranici. Jednoho dne viděla jsem se, že hlásám jakousi novou víru velikým zástupům lidí a oni že naslouchají a jsou obrázení a já se stávám velkým náboženským vůdcem. Ale vždy jsem byla rázem stržena zpět k zemi, kde nebylo hrdinných činů pro mne ani lvů, ani soudců, nýbrž jen nějaká nudná povinnost. A mrtvalo mne, že jsem se zrodila v době, kdy nebylo již naděje na hlásání nějakého nového náboženství a na utrpení za ně.«

V předmluvě ke své »Autobiografii« praví Besantová: »Mou jedinou omluvou je, že život můj byl průměrný, a jako takový je reflexem mnohých jiných.«

Tento reflex podařilo se právě dr. Fischerové zachytiti v celém jeho éthericky duhovém prismatu. Dovedla se postavit na místo, kde lom paprsků je nejintenzivnější a drahokam duše národa objevil se jí v nejčistší kráse.

Ale — nejsou vám všechny tyto sklony a vise, ono tajuplné ponořování se do extase utrpení za viru, jak je líčí Besantová, jako typ anglického myšlení a snění, čímsi známým? Dr. Fischerová praví na jednom místě, že Anglie je země »úzce spjatá s dějinami české reformace«. Netušíte ve snění dítěte Besantové stopy mučednických visí Českých Bratrů?

Jemné, neviditelné nitky poji vlast naši se »zeleným Erinem«, Irskem, Skotskem i s celou Anglií, Wickleff i Hus, Puritáni i Čeští Bratři jsou duše rodné, spjaté svazky nejužšího přibuzenství. Moderní povaha anglická, moderní povaha česká — nepřerвала doba tento tajuplný

vztah? Rukám, jako jsou dr. Fischerové, je snad souzeno, aby spojily tyto nitky v pevný, viditelný svazek. A naplňuje radostnou naději, že by to byly ruce ženiny.

KAREL TOMAN:

Píseň.

Ztratila prsten v lese,
a hledáme ho dva.
A v jejich očích se třese
hněv, lítost a pomluva.

Můj prstýnek měl opát
a zapad' v hluboký mech.
Uzříš-li ty ten opát,
v mechu jej ležet nech.

Je chladný. Studil by tě.
Tak jako srdce mé.

Dvě velké slzy skryté
v zrak trysklý jí. — Půjdem?

Světlušky zaplály v mechu
a šerem kmitají.

O srdce, kdy najdeme střechu,
kdy rádi nás vitají?

Obzor literární a umělecký.

HELENA MALÍŘOVÁ:

Dva velké dny srpnové.

(20. výročí smrti Nerudovy a 60. narozeniny Jiráskovy.)

Dvacátý druhý a dvacátý třetí srpen: dny, vyvolávající v srdci národa city hlubokého pohnutí, právě svátky národní. Vzpomínám si živě na srpnové to ráno před dvaceti lety; jako vždy netrpělivě čekala jsem na roznašečku novin, až přinese Národní Listy s feuilletonem, označeným známou, přemilou značkou v podobě trojúhelníka. . . . Mamince se sice zdávalo, že tyto feuilletony se pro děti často nehodivají, ale to byl její osobní náhled a Neruda byl mým prvním zbožňovaným autorem, z něhož jsem záhy znala celé stránky z paměti, jehož vtipy, nápady a postavy i postavičky patřily jaksi do rodiny a vžily se do srdce.

A tehdy před dvaceti lety nedočkala jsem se Národních Listů. Předěšla mne

matka; jako by to měla být, vidí vstupovat do pokoje k otci, matce, ce, oči plné slz, a povídá: »Víte, dříve se . . . Neruda . . .«

Národní Listy vyšly tenkrát svým okrajem.

A pak o pohřbu, když jsem celí domů, a zástupy lidí se v rozcházele, vyzdvíhala si křeslá a upřímným smutkem v hlase: máme po bezdělných lajstácích.

To oděšel člověk drabý, přelom národu, ač ne celým národem, umělec plně pochopený všichni pochopili a poznali veliká, mužná tělesa k nim.

Těhot večera, kdy vypo smrti jeho, hrana v Národnostně osvětleném, je lébka, jejíž pesmice před se s neúspěchem v kritickýho druhu autorova, Jiráckého, načítla k rozkoš, veliká, mužná tělesa k nim.

Je zajímavou postavou umělecká. Nerudova a sebe . . . Není mezi nimi není také propasti, obě rodu přibližuje táž vztah jsou prodrchnuta, která uměleckou výsost pora

Neruda, ač starší a opustivší, je našemu zvláště mladým je ku člověk, a také na mance literární měl nej

Jirásek, historik, děl románových, a bytostí obrázení v poslední době do ké mladšími generace dnes objektivně před lety, v době o literárního.

Dílo Jiráskovo jeví se nám tě »Mezi proudící obraz doby« »Syn ohnivčivý« ký román »Prcholnou dobu« »Bratrství« dílech: »Bity« »Žebráci«.

